

ДАНИ ПРО АВТОРА

Герасенко Володимир Петрович, доктор економічних наук, доцент
Білоруський державний економічний університет
пр. Партизанський 26, м. Мінськ, 220070
e-mail: gerasenko_v@mail.ru

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ

Герасенко Владимир Петрович, доктор экономических наук, доцент
Белорусский государственный экономический университет
пр. Партизанский 26, г. Минск, 220070
e-mail: gerasenko_v@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHOR

Vladimir Gerasenko, Doctor of economics,
Belarus State Economic University
6, Partizanski Av, Minsk, 220070, Republic of Belarus
e-mail: gerasenko_v@mail.ru

УДК 314.17:331.5

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Коваль С.П.

Предметом статті є дослідження політики зайнятості населення в Україні, спрямованої на забезпечення державного регулювання процесу безробіття в сучасних умовах розвитку ринку праці.

Для аналізу законодавчої бази України у сфері зайнятості та її порівняння з міжнародними рекомендаціями використовувались загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналізу та синтезу, аналогії та порівняння, експертних оцінок тощо.

Результати роботи. Проведено аналіз законодавчої бази державного регулювання безробіття населення в Україні. Здійснено огляд вітчизняної державної політики у сфері зайнятості з питань безробіття, а також міжнародного досвіду державного регулювання цієї сфери, та надано пропозиції щодо її удосконалення з урахуванням міжнародних норм і рекомендацій.

Результати дослідження можуть бути використані всіма зацікавленими сторонами, у тому числі органами державної виконавчої влади при вдосконаленні механізмів реалізації соціально-економічної політики зайнятості та державного регулювання ринку праці України.

Висновки. На сьогодні законодавча база державного регулювання безробіття залишається все ще недосконалою. Удосконалення чинного законодавства з метою більш чіткого визначення відносин на ринку праці дозволять істотно скоротити тіньову зайнятість і сприятимуть соціальному захисту безробітних.

Розв'язання цих та багатьох інших завдань у напрямку зменшення безробіття полягає у використанні рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП) та врахуванні національних особливостей стану ринку праці, а також пов'язане з удосконаленням нормативно-правової бази регулювання безробіття населення.

Ключові слова: державне регулювання, безробіття, зайнятість населення, ринок праці, законодавча база, міжнародні нормативи, політика соціального захисту.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЗАНЯТОСТИ И БЕЗРАБОТИЦЫ НА РЫНКЕ ТРУДА

Коваль С.П.

Предметом статьи является исследование политики занятости населения в Украине, направленной на обеспечение государственного регулирования процесса безработицы в современных условиях развития рынка труда.

Для анализа законодательной базы Украины в сфере занятости и ее сопоставления с международными рекомендациями использовались общенаучные и специальные методы исследования: анализа и синтеза, аналогии и сопоставления, экспертных оценок и др.

Результаты работы. Проведен анализ законодательной базы государственного регулирования безработицы населения в Украине. Осуществлен обзор отечественной государственной политики в сфере занятости по вопросам безработицы, а также международного опыта государственного регулирования этой сферы, и представлены предложения относительно ее усовершенствования с учетом международных норм и рекомендаций.

Результаты исследования могут быть использованы всеми заинтересованными сторонами, в том числе органами государственной исполнительной власти при усовершенствовании механизмов

реализации социально-экономической политики занятости и государственного регулирования рынка труда Украины.

Выводы. На сегодня законодательная база государственного регулирования безработицы остается все еще несовершенной. Усовершенствование действующего законодательства с целью более четкого определения отношений на рынке труда позволят существенно сократить теневую занятость и способствовать социальной защите безработных.

Решение этих и многих других задач в направлении уменьшения безработицы состоит в использовании рекомендаций Международной организации труда (МОТ) и учета национальных особенностей состояния рынка труда, а также связано с усовершенствованием нормативно-правовой базы регулирования безработицы населения.

Ключевые слова: государственное регулирование, безработица, занятость населения, рынок труда, законодательная база, международные нормативы, политика социальной защиты.

STATE REGULATION OF EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT AT THE LABOR MARKET

Koval' S.P.

The subject of article is research of employment policy of population in Ukraine, which direct to ensuring state regulation of unemployment in the modern conditions of developing of labor market.

For analysis of legislative base of Ukraine in employment sphere and her comparison with international recommendations where used allscientific and special methods of research: analysis and synthesis, analogy and comparison, expert appreciations and others.

The results of work. The analysis of legislative base of state regulation of unemployment population in Ukraine was conducted. The survey of native state policy in employment sphere was accomplished about questions of unemployment, and international experience of state regulation this sphere too, and the proposes to improvement of this sphere are suggests with inside of international standards and recommendations.

Results of research may be used by all interesting sides, inclusive government bodies during improvement of mechanisms realization social-economic employment policy and state regulation of labor market.

The conclusions. The legislative base of state regulation of unemployment is imperfect today. The improvement of the currently legislation in force for more legible definition of labor relations in this sphere will permit to cut down no legal employment and to promote social protection of unemployment-men.

These and many other tasks in the decrease of unemployment is to use the recommendations of the International Labor Organization (ILO) and taking into account the national features of the state of the labor market, as well as related to the improvement of normative-legal base of the regulation of the unemployment population.

Key words: state regulation, unemployment, employment of population, labor market, legislative base, international standards, policy of social protection.

Постановка проблеми. Необхідність вирішення проблем безробіття в сучасному суспільстві набуває все більшої актуальності внаслідок багатьох причин, і однією з них є соціальна гострота тих чинників безробіття, що мають регулюватися за допомогою нормативно-правової системи управління на державному рівні. Держава виступає загальносуспільним інститутом, який має створювати умови для реалізації потреби в суспільно корисній праці суб'єктів суспільства. Заходи щодо вирішення проблем безробіття полягають у цілеспрямованому регулюванні суспільних відносин, що формуються на ринку праці. Слід наголосити також, що для суспільства більш небезпечним є не стільки саме безробіття як явище, скільки недосконалість механізмів державного регулювання ринку праці з метою зменшення обсягів безробіття та соціального захисту населення від безробіття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування ринку праці, механізму його дії, причини виникнення безробіття і т. ін. знайшли висвітлення в численних працях науковців, дослідженнях вчених-економістів і соціологів: З.П.Бараник, Д.П. Богині, В.С. Васильченка, М.І. Долішнього, Г.І. Купалової, Е.М.Лібанової, В.В. Онікієнка, Л.Г. Рождественської, В.А. Савченка, Г.Г. Трофімової, О.М. Уманського, В.М. Шамоти, Л.С. Шевченко та ін.

Але на даний час в Україні бракує фундаментальних наукових праць, в яких би був присутній комплексний підхід до вивчення процесу безробіття, його видів та якісних особливостей в сучасних умовах розвитку ринку праці.

Метою статті є дослідження політики зайнятості населення в Україні, спрямованої на забезпечення державного регулювання процесу безробіття в сучасних умовах розвитку ринку праці та надання пропозицій щодо її удосконалення з урахуванням міжнародних норм і рекомендацій.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, втручання в будь-який суспільний процес (явище) більшою чи меншою мірою відбивається на функціонуванні та розвитку ринку праці. Тому потреба у державному регулюванні ринку праці пов'язана з необхідністю нейтралізувати негативні явища та процеси, що ним продукуються в сучасних умовах економічного розвитку. А оскільки одним із найбільш показових явищ стосовно розвитку економіки є масштаби безробіття, для його регулювання потрібна наявність відповідних нормативно-правових актів, які мають утворювати цілісну систему. Під терміном "державне регулювання безробіття" пропонується розуміти здійснення державними органами та іншими організаціями комплексу заходів, що сприяють участі в суспільній праці економічно активного населення на умовах отримання

заробітку (трудового доходу), а також при цьому покращують макроекономічні показники суспільного соціально-економічного розвитку країни.

Ринок праці за визначенням у Законі України „Про зайнятість населення” від 05.07.2012 №5067-VI [1] в сучасному соціально-економічному середовищі функціонує як система правових, соціально-трудова, економічних та організаційних відносин, що виникають між особами, які шукають роботу, працівниками, професійними спілками, роботодавцями та їх організаціями, а також органами державної влади. При цьому слід зазначити, що ринок праці діє через механізм взаємозв'язку між попитом на робочу силу і її пропозицією та є суспільною інституцією, яка обумовлює існування таких суспільних явищ, як зайнятість і безробіття. В емпіричному вимірі ці явища постають як чисельність осіб, які або мають роботу та дохід за її виконання (зайняті) або з різних причин не беруть участі в оплачуваній роботі, хоча мають у цьому потребу і бажання (безробітні).

Тобто розвиток ринку праці нами розглядається як динамічний процес поступових змін в механізмі взаємодії між попитом і пропозицією робочої сили, що робить носіїв робочої сили зайнятими, тобто долученими до достатнього для розширеного відтворення джерела доходу.

Однак цей механізм у повній мірі не забезпечує збалансованості між попитом на робочу силу і її пропозицією, що призводить до утворення контингенту безробітних осіб. Цей контингент за своєю кількісно-якісною характеристикою і є реальним проявом безробіття як об'єктивного суспільно-економічного явища.

Сучасні умови розвитку ринку праці є досить різноманітними, і деякі з них здатні безпосередньо спричиняти безробіття, як наприклад:

1) структурні зрушення в економіці, що є наслідком поглиблення (зміни) спеціалізації виробництва товарів і послуг як необхідного процесу для прогресивного розвитку продуктивних сил, зумовлюють міжгалузевий перерозподіл робочої сили, а отже, і структурне безробіття;

2) глобалізація і відкритість ринку праці як взаємопов'язані явища – зумовлюють наступні тенденції на ринку праці:

- зростання ролі людського фактора у виробничому процесі. За цієї умови визначальними факторами у формуванні конкурентоспроможності робочої сили стають освіта, кваліфікація, мобільність, що спричиняють фрикційне безробіття;

- інтенсифікація міжнародного обміну робочою силою;

- розміщення на території України підприємств, які впроваджують свої стандарти в організацію внутрішнього ринку праці та щодо критеріїв найму робочої сили;

- загострення конкурентної боротьби між господарюючими суб'єктами, яке безпосередньо проявляється у посиленні економії на робочій силі і виступає безпосереднім фактором зменшення попиту на робочу силу, а отже, і фактором, що зумовлює зростання безробіття;

- додаткові труднощі для державного регулювання ринку праці створюють вимоги щодо проведення самостійної та раціональної для умов конкретної країни політики в даній сфері, зокрема, через необхідність слідувати найновішим загальносвітовим тенденціям, оскільки наявні соціально-економічні умови в Україні ще не досягли відповідного міжнародного рівня [2, с. 143];

3) посилення гнучкості ринку праці дає можливість підприємствам економити на робочій силі за рахунок оперативного реагування, з одного боку, на зміну техніко-технологічних умов виробництва, а з іншого, – на зміну кон'юнктури у відповідному сегменті товарного ринку (циклічне або кон'юнктурне безробіття);

4) низька вартість вітчизняної робочої сили як суто українська (пострадянська) специфіка соціально-трудова відносин стримує прогресивні тенденції розвитку ринку праці;

5) внаслідок природних коливань кліматичних умов протягом року виникають коливання попиту на робочу силу, що спричиняють сезонне безробіття.

Законодавче оформлення регулювання суспільних відносин, що формують умови функціонування і розвитку ринку праці, обумовлене усвідомленням потреби в суспільному впливові на нього. Як і для будь-якого суспільного явища, для регулювання ринку праці з метою зменшення безробіття потрібна відповідна система важелів.

Зокрема, націленість на певні параметри безробіття у функціонально-формалізованому аспекті набувається (реалізується) у відповідних правових нормах. Їх розроблення полягає у перетворенні інформації (теоретичних знань та узагальненого практичного досвіду) про причини та особливості безробіття на певному етапі розвитку ринку праці у відповідну директивну інформацію. Остання ж отримує статус обов'язкової до виконання на основі законодавчого закріплення у формі відповідних правових норм. Їх регулюючий потенціал формують як внутрішні в кожній із суспільних сфер, так і зовнішні взаємозв'язки суспільних відносин. При цьому розглядаються лише ті суспільні сфери та зв'язки між ними, що є суттєвими для ринку праці, через механізм якого регулюється безробіття. Це виражається в обсягах, частці та структурі чисельності безробітних серед економічно активного населення і є свідченням розбалансованості ринку.

Вся сукупність взаємозв'язків утворює середовище, яке спричиняє безробіття. Умови, що виражають це середовище, враховуються і водночас регулюються відповідною нормативно-правовою базою. Таким чином, регулювання безробіття відбувається під дією багатьох факторів, які продукуються державною політикою у сфері зайнятості населення та в інших сферах суспільного життя (демографія, освіта, доходи та заробітна плата, фінансування, кредитування, інвестування тощо), а також під дією загальносвітової економічної кон'юнктури та світових глобалізаційних процесів, що в сукупності створюють середовище, в якому відбувається функціонування і розвиток ринку праці.

На підставі зазначеного слід констатувати, що регулювання ринку праці з метою зменшення безробіття має враховувати, з одного боку, стадію і рівень розвитку національної економіки, соціально-економічні відносини суб'єктів суспільства з приводу активної суспільно корисної праці, а з іншого, – взаємний зв'язок між всіма сферами суспільного життя.

В Україні за понад двадцятирічний період ринкових перетворень накопичено чималий вітчизняний досвід вирішення проблем безробіття. На сьогодні нормативно-правову базу для державного регулювання безробіття утворюють: Конституція України, Укази Президента України, Закони України, інші вітчизняні нормативно-правові документи центральних органів виконавчої влади та міжнародні угоди.

Наприклад, Законом України „Про зайнятість населення” [1], передбачається використання важелів макроекономічного впливу на відтворення безробіття. За сучасних умов попит на робочу силу виступає провідним фактором, тобто таким, що здатен суттєвіше за інші забезпечити підвищення збалансованості ринку праці. Пропозиція робочої сили формується під впливом багатьох чинників, та найбільшою мірою за результатами демографічних процесів, структури економіки та її поточного стану, особливостей пенсійного законодавства, соціокультурних традицій в суспільстві. Ще одним дієвим важелем регулювання пропозиції на ринку праці є проведення виваженої міграційної політики.

Безробіття – суспільне явище, що має чисельне наповнення у вигляді контингенту осіб, які з незалежних від них обставин не можуть знайти підходящу роботу. Оскільки контингент безробітних надзвичайно різноманітний за соціально-демографічним складом, освітнім рівнем, професійно-кваліфікаційним статусом, він може бути за відповідними критеріями згрупований. Зокрема, з практичної точки зору виділяють молодіжний, жіночий контингент, контингент осіб передпенсійного віку, осіб з інвалідністю тощо. Кожен з цих контингентів формується за своїми специфічними закономірностями, має різне значення для ринку праці і домогосподарств, що не може не бути врахованим у механізмі регулювання безробіття шляхом використання адекватних засобів і методів впливу на них, в тому числі і через запровадження певних гарантій соціального захисту.

Структуру цього підходу складають такі групи елементів правового поля як:

- 1) положення загального змісту, що формують загальну основу для розробки і впровадження конкретних заходів соціального захисту трудоактивних громадян;
- 2) соціодемографічний розріз;
- 3) додаткові гарантії у сприянні в працевлаштуванні.

Правове поле регулювання безробіття не є системою норм лише Закону України “Про зайнятість населення”. Останнім часом воно отримало значний розвиток. Нові можливості щодо протидії поширенню безробіття відкриває Закон України “Про професійний розвиток працівників” [3], де, зокрема, роботодавці зобов'язуються забезпечувати “підвищення кваліфікації працівників безпосередньо у роботодавця або в навчальних закладах, як правило, не рідше ніж один раз на п'ять років”.

Важливою складовою нормативно-правової бази державного регулювання процесів, що відбуваються на вітчизняному ринку праці, є Конвенції та Рекомендації Міжнародної організації праці (МОП). Акти МОП, які встановлюють міжнародні стандарти в означеній сфері, є підсумком узагальнення передового світового досвіду, якнайкращого задоволення інтересів усіх учасників ринку праці. В якості наочного прикладу можна навести її реагування на процес глобалізації, який, як відомо, маючи економічні підвалини, полягає у значному зростанні транскордонних переміщень товарів, послуг, робочої сили і капіталу, інтенсивному обміні інформацією та технологіями. Глобалізація у сфері відносин, що утворюють умови функціонування та розвитку ринку праці, отримала своє відображення у поширенні гнучких форм зайнятості, з меншими соціальними гарантіями, витісненні із сфери зайнятості працівників, які менш спроможні пристосовуватися до технічного прогресу та змін в умовах праці, нерівності доходів, послабленні позицій найманих працівників на національному ринку праці через розширення можливостей для відтоку в інші країни. Зазначені процеси та явища склали підґрунтя для подальшого зростання безробіття у більшості країн, включаючи високо розвинені.

Слід зазначити, що визначене МОП поняття “повна зайнятість” не означає усунення безробіття взагалі, а лише підтримку його на рівні, що забезпечує нормальне функціонування ринкової економіки – йдеться про “допустимий” рівень безробіття, сумісний з повною зайнятістю. Оскільки формулювання визначень МОП є універсальним, це положення широко використовується на практиці в економічно розвинених країнах з урахуванням власних специфічних умов. Таким чином, цілком очевидно, що проблему створення системи регулювання безробіття, а більш ширше – ринку праці – варто вирішувати з урахуванням конвенцій та рекомендацій Міжнародної організації праці, членом якої є Україна. Звичайно, не всі акти МОП спрямовані на протидію поширенню безробіття, однаково значущі для конкретного етапу розвитку ринку праці певної країни.

Серед ратифікованих Україною Конвенцій МОП та відповідних до них Рекомендацій містяться загальні, але принципово важливі для практичної реалізації підходи щодо регулювання безробіття. Так, Конвенція №122 про політику в галузі зайнятості зобов'язує державу, що її ратифікувала, здійснювати в якості головної цілі активну політику, спрямовану на сприяння повній, продуктивній і вільно вибраній зайнятості [4]. Ця Конвенція має виконуватися в контексті положень, викладених у Рекомендації №169 щодо політики у сфері зайнятості. При цьому подолання проблем зайнятості, що виникають внаслідок коливань розвитку або структурних змін економіки, особливо внаслідок недостатнього рівня економічної активності населення, пропонується вирішувати за допомогою заходів економічної політики або спеціальних заходів, безпосередньо пов'язаних із зайнятістю

окремих працівників чи їх категорій. Крім цього, вибір відповідних заходів і час їх проведення має ґрунтуватися на ретельному вивченні причин безробіття з метою встановлення відмінностей між окремими видами безробіття. У Рекомендації №169 (1984р.), яка на основі узагальнення загальносвітових (новітніх на той час) тенденцій у розвитку національних ринків праці доповнює Конвенцію №122, запропоновані напрямки протидії поширенню безробіття, розробка яких була б доречна і в українському законодавстві:

- особлива увага щодо працевлаштування молоді;
- визнання неформального сектора економіки (тобто економічної діяльності, здійснюваної поза інституціоналізованими економічними структурами) та дрібних підприємств як джерела робочих місць з поступовим поширенням на них регулювальних заходів;
- увага до збалансування регіонального розвитку;
- зміцнення міжнародної співпраці як відповідь на зростлу взаємозалежність світової економіки [5].

У Конвенції №142 вирішення проблеми зайнятості пов'язується з розвитком людських ресурсів шляхом запровадження всебічних і скоординованих політики і програм професійної орієнтації та професійної підготовки [6]. Згідно з рекомендацією №150, що розвиває положення Конвенції №142, зазначені політика і програми покликані з-поміж іншого забезпечити захист працівників від безробіття чи іншої втрати доходу або здатності заробляти внаслідок відсутності попиту на фахівців необхідної кваліфікації, а також неповної зайнятості [7].

За результатами аналізу міжнародних правових актів з питань регулювання безробіття очевидно, що норми цих актів спрямовані на створення соціально-економічних умов для розвитку зацікавленості як роботодавців у розширенні пропозиції працівникам продуктивної зайнятості, так і працівників – в активному пошуку такої зайнятості.

У сучасних умовах обсяг безробіття в Україні доволі суттєво залежить від масштабів і спрямованості зовнішніх міграційних потоків: трудова еміграція робить меншим можливий для певного стану економіки контингент безробітних; і навпаки – приїзд іноземних працівників (імміграція) зменшує для економічно активних українських громадян можливість працевлаштування. Для того, щоб відбувалося зменшення безробіття працездатного населення, в нашій країні слід проводити виважену політику щодо об'єктивного процесу зовнішньої трудової міграції.

Підтвердженням цьому слугує існування великих розбіжностей у параметрах, що відображають наявне безробіття в країні, які визначаються за унормованими, але складеними за різними підходами методиками. Другий фактор такого ж порядку – це наявність так званого прихованого безробіття, до якого можуть бути віднесені зайняті у неформальному секторі економіки, працівники, що перебувають у неоплачуваних відпустках. Як мінімум, це обумовлює неналежне інформаційно-аналітичне забезпечення підготовки необхідних рішень щодо регулювання безробіття, а також щодо формування політики доходів, розвитку системи соціальної допомоги. Наведені факти поряд з фактом існування доволі масштабного безробіття (особливо в застійній його формі) свідчать про наявність проблем в нормативно-правовій базі регулювання безробіття.

На вирішення проблем безробіття, що зберігають тенденцію до загострення, слід розробити систему заходів, що можуть бути ефективними за нових соціально-економічних умов. Такі заходи мають бути спрямовані на легалізацію (детинізацію) зайнятості і прихованого безробіття, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили, створення нових ефективних робочих місць, стимулювання роботодавців до працевлаштування осіб, які потребують соціального захисту та не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці. Слід зауважити, що діючі законодавчі акти потребують постійного удосконалення з огляду як на негативний, так і на позитивний досвід практичного регулювання розвитком національної економіки. Оскільки соціально-економічні умови, що продукують безробіття, безперервно ускладнюються, відповідно ускладнюється механізм суспільного впливу на це явище. Відтак, механізм регулювання безробіття слід розвивати за всіма запропонованими підходами. Більше того, логіка підказує, що подальший науковий пошук може обґрунтувати доцільність ще й інших підходів. Так, для ефективного регулювання безробіття слід на основі синтезу теоретичних надбань і позитивного практичного досвіду сформулювати відповідну нинішнім українським реаліям в економічній, соціальній, правовій сферах власну модель ринку праці. Тільки за визначенням нею механізмом можливо в довготривалій перспективі ефективно регулювати безробіття, в тому числі забезпечувати його зменшення за чітко визначеними напрямками (рис. 1).

Як бачимо, проведений аналіз існуючої нормативно-правової бази дозволив сформулювати основні напрямки законодавчого регулювання безробіття, оскільки практичне використання теоретичних знань про закономірності розвитку тієї чи іншої суспільної сфери (явища) здійснюється через застосування саме правових норм. Тільки завдяки їм усвідомлена регулююча діяльність стає фактом і фактором суспільного буття, тобто саме через них уможлиблюється досягнення у визначеного об'єкта цільових параметрів його стану чи розвитку. Крім цього, у сучасній юридичній літературі доводиться факт впливу глобальних процесів на законотворчість. В Україні, яка все тісніше включається в глобальні процеси, законотворчість стає пов'язаною з вирішенням багатьох проблем (в першу чергу економічних, політико-правових, міжнародних), що потребують відповідної правової регламентації. Тобто, вирішення проблем безробіття вимагатиме підвищення в законодавчому процесі питомої ваги міжнародно-правового чинника (як об'єднаних зусиль держав, так і урахування міжнародних рекомендацій). Тому, інтеграція України у міжнародний ринок праці вимагає запровадження (імплементації) у вітчизняне законодавство міжнародних стандартів у сфері зайнятості та безробіття населення.

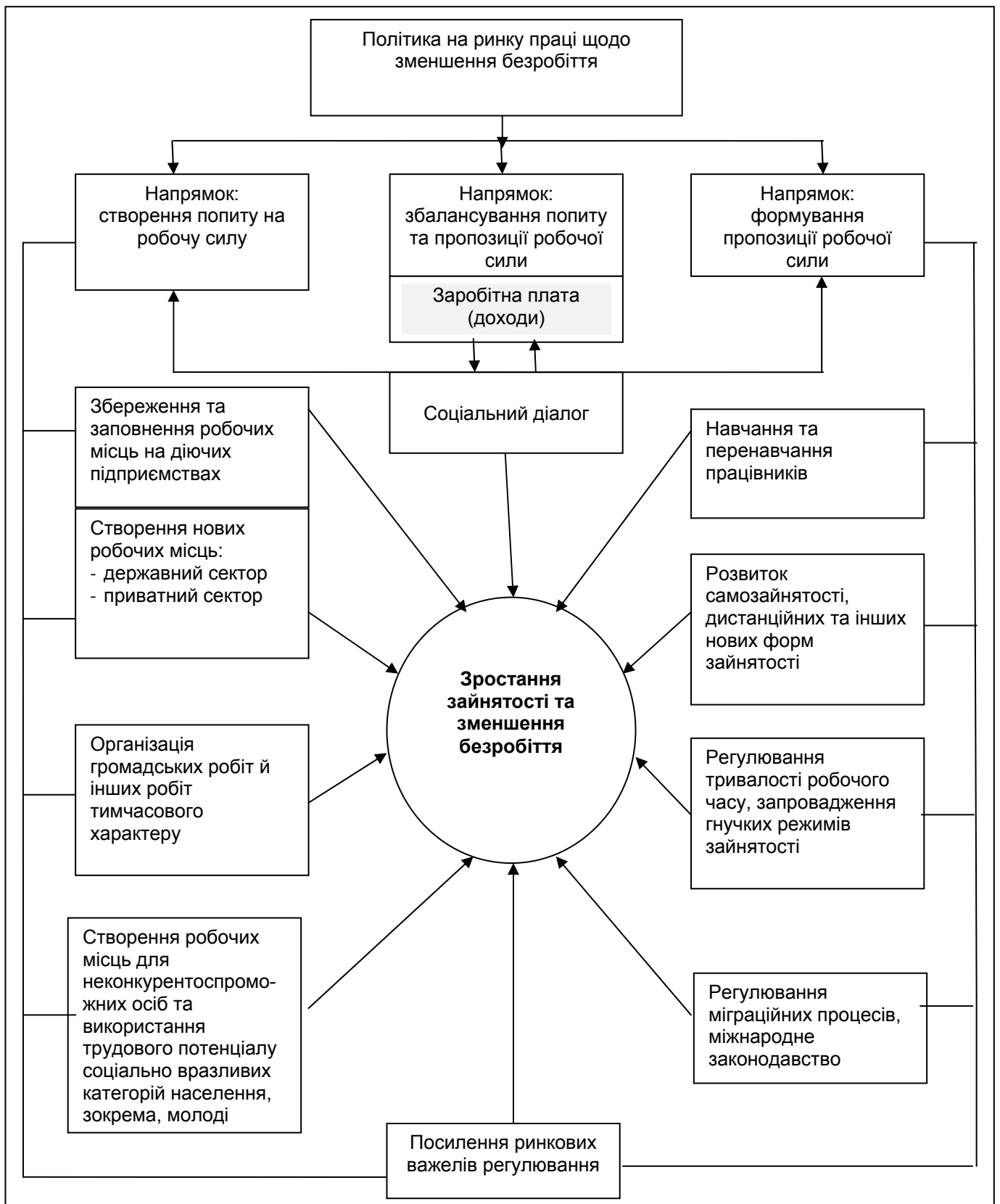

Рисунок 1. Узагальнена схема напрямків регулювання безробіття

Висновки. Отже, як засвідчив аналіз чинної нормативно-правової бази державного регулювання безробіття, вона наразі є недостатньо розвинутою за напрямками та інструментами (важелями впливу) для утримання процесу відтворення безробіття в межах, прийнятних для даного етапу соціально-економічного розвитку країни. Наявна на даний час сукупність нормативно-правових актів, що стосуються забезпечення державного впливу на ринок праці з метою зменшення безробіття, є в цілому адекватною сучасним соціально-економічним умовам розвитку України. Проте, вона не є повністю узгодженою за всіма

напрямами. Зауважимо, що потреба в регулюванні безробіття актуалізується у період зростання тенденцій розбалансованості ринку праці, що мають місце внаслідок впливу фінансово-економічної кризи на розвиток національної економіки. Наразі в Україні ця обставина є значущим чинником розбалансованості ринку праці, що відповідно відобразилось на чинній нормативно-правовій базі державного регулювання безробіття.

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що проблеми в правовому полі регулювання безробіття породжені недостатньою науково-теоретичною обґрунтованістю як уже введеного в практику механізму державного регулювання ринку праці, так і концептуального бачення перспектив його подальшого розвитку та нормативно-правового забезпечення. До цього слід додати, що й з практичного боку український ринок праці інституційно не сформувався ні під жодну з сучасних теорій ринків праці.

В умовах посилення тенденції щодо збільшення обсягів зовнішньої трудової міграції робочої сили нагальною потребою стає удосконалення національного законодавства стосовно захисту інтересів українських трудових мігрантів на зовнішніх ринках праці та у напрямку створення ефективного важеля в механізмі збалансованості національного ринку праці, оскільки значний резерв удосконалення регулювання цих процесів може опосередковано впливати на сферу зайнятості та безробіття в Україні. Через ускладнення економічної ситуації в країні та стрімке зростання рівня безробіття основним напрямом подальшого розвитку регулювання безробіття повинна стати однонаправлена комплексна державна політика на ринку праці на відміну конгломерату підходів, іноді асиметричних за своїм потенціалом впливу на принципові умови досягнення визначеної мети – зменшення безробіття в країні. Більше того, удосконалення державного регулювання безробіття слід провадити з дотриманням вимоги того, щоб покращання ситуації з безробіттям відбувалося без погіршення становища іншого суспільного процесу чи явища, застосовуючи принципи парето-удосконалення.

Розв'язання цих та багатьох інших завдань у напрямку зменшення безробіття полягає у використанні рекомендацій МОП та врахуванні національних особливостей стану ринку праці, а також пов'язане з удосконаленням нормативно-правової бази стосовно регулювання безробіття населення. Значною мірою дієвість нормативно-правових актів залежить від точності юридичних формулювань, їх логічної пов'язаності, однозначності трактування, а також і від практики застосування. Як уже зазначалося, регулювання, а фактично втручання держави в об'єктивний плин процесу функціонування і розвитку ринку праці, має бути чітко обмеженим, оптимальним, зосереджуватись виключно на проблемах (процесах, явищах), які не в змозі вирішити (нормалізувати) сам ринок через взаємодію попиту і пропозиції, механізм конкуренції, формування ціни робочої сили тощо.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про зайнятість населення". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
2. Міненко В. Л. Державне регулювання ринку праці в умовах глобалізації економіки: теорія та практика. Монографія./В. Л. Міненко. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – 204 с.
3. Закон України „Про професійний розвиток працівників” №4312-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.portal.rada.gov.ua/.
4. Конвенція (№122) про політику в галузі зайнятості. / Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці 1919-1964. – Женева, 1999. – Том I. – С. 750-751.
5. Рекомендація (№169) щодо політики в галузі зайнятості. / Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці 1965-1999. – Женева, 1999. – Том II. – С. 1273-1283.
6. Конвенція (№142) про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів. / Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці 1965-1999. – Женева, 1999. – Том II. – С. 1025-1027.
7. Рекомендація (№150) щодо професійної орієнтації та професійної підготовки у галузі розвитку людських ресурсів. / Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці 1965-1999. – Женева, 1999. – Том II. – С. 1028-1048.
8. Слезингер Г. Труд в условиях рыночной экономики./ Г. Слезингер. – М.: ИНФРА-М, 1996. – С. 56.

References

1. Zakon Ukrainy "Pro zaynyatist' naseleण्या". : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
2. Mynenko V.L. Derzhavne reguluvannya rynku praci v umovah globalizaciyi ekonomiky: teoriya ta practyka. Monografiya. – H.: Vyd-vo HarRI NADU «Magistr», 2009. – 204 p.
3. Zakon Ukrainy "Pro profesynnyi rozvytok pracivnykiv" №4312-VI. : www.portal.rada.gov.ua/.
4. Konvenciya (№122) pro polityku v galuzi zaynyatosti. / Conventions and recommendations of International Labor Organization 1919-1964. – Jeneva, 1999. – Volume I. – P.750-751.
5. Rekomendaciya (№169) schodo polityky v galuzi zaynyatosti. / Conventions and recommendations of International Labor Organization 1965-1999. – Jeneva, 1999. – Volume II. – P. 1273-1283.
6. Konvenciya (№142) pro profesynnu orientaciyu ta profesynnu pidgotovku v galuzi rozvytku lyuds'kyh resursiv. / Conventions and recommendations of International Labor Organization 1965-1999. – Jeneva, 1999. – Volume II. – P. 1025-1027.

7. *Recomendaciya (№150) schodo profesiynoyi orientaciyi ta profesiynoyi pidgotovky u galuzi rozvytku lyuds'kyh resursiv./ Conventions and recommendations of International Labor Organization 1965-1999. – Jeneva, 1999. – Volume II. – P. 1028-1048.*

8. *Slezinger G. Trud v usloviyah rynochnoy ekonomiki./ G. Slezinger. – M.: INFRA-M, 1996. – P. 56.*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Коваль Світлана Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри політичної економії ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Коваль Светлана Петровна, кандидат экономических наук, доцент кафедры политической экономики ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

DATA ABOUT THE AUTHOR

Koval' Svitlana Petrivna, Ph.D. in Economical Sciences, Docent of Chair of Political Economy SHEE "Pereyaslav-Khmel'nyc'kyi State Pedagogic University named Grygoriy Skovoroda"

УДК 338.24(477)

ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Костик Є.П.

Предметом дослідження є державний механізм забезпечення макроекономічної стабільності в умовах трансформаційних змін національної економіки.

Мета наукового дослідження полягає у розгляді особливостей формування державного механізму забезпечення макроекономічної стабільності в сучасних умовах розвитку національної економіки.

Методи дослідження. Для уточнення понятійного апарату, визначення змісту процесу оцінки, обґрунтування критеріїв і системи показників, класифікації напрямків і методів оцінки, застосовано методи абстракції, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення.

Методологія проведення роботи. Основні положення економічної теорії в галузі економічної теорії, національної економіки; праці вітчизняних та зарубіжних учених і практиків в означеній сфері.

Результати роботи. У контексті означеної проблематики ми спробували розглянути особливості формування державного механізму забезпечення макроекономічної стабільності в умовах трансформаційних змін національної економіки.

Галузь застосування результатів. Результати даного дослідження можуть бути застосовані у сфері вивчення проблем економічної теорії, національної економіки.

Висновки. З вищенаведеного можна зробити висновок, що в Україні спостерігається стан макроекономічної нестабільності, викликаний насамперед нестабільною політичною ситуацією в країні, значним податковим тиском, зростаючим дефіцитом платіжного балансу і зовнішньої торгівлі, наявністю несприятливого середовища для започаткування та ведення бізнесу, що в свою чергу впливає на інвестиційну привабливість країни, а саме відкидає Україну на задній план серед країн-реципієнтів іноземних інвестицій.

Ключові слова: система управління національною економікою; соціально-орієнтована ринкова економіка; економічна політика держави; економічні функції держави; макроекономічна політика; макроекономічна стабільність; функціонування товарних ринків; ринкові відносини у міжнародній торгівлі; збалансована ринкова грошово-кредитна система; бездефіцитний бюджет; відкрита фінансова модель української економіки; державне сприяння іноземним інвестиціям; створення нової податкової системи.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕХАНИЗМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ СТАБИЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Костик Е.П.

Предметом исследования является государственный механизм обеспечения макроэкономической стабильности в условиях трансформационных изменений национальной экономики.

Цель научного исследования заключается в рассмотрении особенностей формирования государственного механизма обеспечения макроэкономической стабильности в современных условиях развития национальной экономики.

Методы исследования. Для уточнения категориального аппарата, определения содержания процесса оценки, обоснования критериев и системы показателей, классификации направлений и методов оценки, применены методы абстракции, анализа и синтеза, систематизации и обобщения.